

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2008

Obsah:

1	Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky	2
1.1	Terorismus	2
1.2	Ochrana významných ekonomických zájmů České republiky	3
1.3	Kontrarozvědná činnost	5
1.4	Extremismus.....	6
1.5	Proliferace a nakládání s vojenským materiálem.....	9
1.6	Organizovaný zločin	11
1.7	Nelegální migrace	13
1.8	Negativní jevy v informačních a komunikačních systémech.....	15
2	Ochrana utajovaných informací a bezpečnostní řízení na žádost Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ).....	16
3	Podávání zpráv a ukládání úkolů	16
4	Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány.....	17
5	Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci.....	18
5.1	Mnohostranná spolupráce	18
6	Vnitřní bezpečnost.....	19
7	Kontrola.....	19
7.1	Vnější kontrola.....	19
7.2	Vnitřní kontrola.....	20
7.3	Právní rámec	21
7.4	Rozpočet.....	22

1 Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky

1.1 Terorismus

Jednou z priorit, kterým BIS v roce 2008 věnovala významnou část své pozornosti, byla oblast boje proti mezinárodnímu terorismu. Cílem Služby bylo společně s dalšími českými bezpečnostními složkami získávat a vyhodnocovat informace o možném šíření islamistického extremismu a o jakýchkoli případných činnostech teroristických skupin na českém území, zejména sledovat vše, co by mohlo znamenat hrozbu přípravy nebo dokonce provedení teroristického útoku. Na území České republiky stále budou místa a objekty, které jsou podle bezpečnostních složek potenciálním cílem islámských teroristů. Vloni naše Služba nezískala žádné potvrzené a spolehlivé informace o tom, že by se někdo pokusil na našem území plánovat nebo připravovat teroristický útok.

Přestože v průběhu roku 2008 Služba zaznamenala různé aktivity některých jedinců, jejichž chování, názory nebo kontakty mohly být v souvislosti s hrozbou terorismu interpretovány jako rizikové, nezjistila na českém území nikoho, koho by bylo možné prokazatelně označit jako islámského radikála nebo jako člověka s vazbami na bojovníky džihádu. Stejně tak se objevily pouze ojedinělé individuální projevy náboženského radikalismu. Ani v jednom případě však tito jedinci nepředstavovali bezprostřední nebezpečí pro zájmy České republiky a jejích spojenců.

Počátkem roku Služba prověřovala informace o možných motivech agresivního chování osoby původem z Blízkého východu. Podle získaných informací souvisely agresivní projevy tohoto jedince, např. napadání jiných osob, spíše s jeho majetkovou a násilnou kriminální činností. Signály, že by tato kriminální činnost jakkoliv souvisela s islámskými radikály, se nepotvrdily.

Mezi muslimy žijícími v České republice dlouhodobě působí několik zahraničních duchovních, neboť mezi muslimy českého původu zatím není žádný absolvent některé z islámských univerzit. Nikdo z islámských duchovních působících v ČR se nechová radikálně. Oproti tomu mohou určitou radikalizaci muslimů žijících v ČR iniciovat některá zahraniční média, která podávají ne zcela objektivní nebo neúplný obraz domácího a světového dění.

Přestože u nás působí zájmové organizace, které by se mohly stát jakousi základnou pro získávání různých informací cizími zpravodajskými službami, zejména z některých zemí Blízkého a Středního východu, doposud se tak nestalo a zmíněné zájmové organizace jsou v tomto směru de facto pasivní.

Finanční a logistické aktivity jsou důležitou podmínkou fungování teroristických skupin. Tyto aktivity zůstávají i nadále jednou z hlavních priorit boje proti terorismu. V roce 2008 však takové aktivity na území ČR nebyly zjištěny.

1.2 Ochrana významných ekonomických zájmů České republiky

Správa státního majetku

Přetrvávajícím jevem, který má zásadní negativní vliv na hospodaření se státním majetkem, je působení různých podnikatelsko - lobbistických skupin. Tyto skupiny využívají nestandardních praktik od lobbismu na hraně zákona, klientelismu, až po klasickou korupci. Snaží se získat neopodstatněné výhody a maximalizovat svůj zisk na úkor státu. Kromě parazitování na státním majetku takové skupiny svým jednáním významným způsobem deformují české podnikatelské prostředí.

V loňském roce také přetrvávaly snahy vlivových skupin o obsazování významných pozic ve státní správě loajálními osobami. Tyto skupiny usilovaly prostřednictvím lobbistických a podnikatelských subjektů s kontakty do státní správy o získání vlivu nejen na chod státních institucí, ale i na fungování strategických podniků v plném vlastnictví či s majoritním podílem státu. Prostřednictvím sítě úředníků měly vlivové skupiny přístup k citlivým informacím o veřejných soutěžích, státních dotacích a legislativním procesu. Současně ve svůj prospěch uplatňovaly vliv na strategická rozhodnutí při správě státního majetku.

Nejvýraznějšími příklady tlaku podnikatelského prostředí na státní správu byl zájem lobbistických skupin o obchodní činnost Správy státních hmotných rezerv (SSHR), o resort ministerstva zemědělství (MZe) a o státní podnik Lesy České republiky (LČR). Zatímco v případě MZe šlo zejména o snahy ovlivnit rozhodování ministerstva a jemu podřízených organizací, u SSHR se protichůdné zájmy jednotlivých skupin střetly v otázkách způsobu prodeje zásob SSHR, zprostředkování obchodů SSHR a nákupu ropy. U LČR vlivové skupiny ovlivňovaly zejména personální a obchodní záležitosti podniku.

Služba se také zajímala o přípravu realizace některých významných projektů dopravní infrastruktury (např. komunikace R52) a o situaci v Českých drahách a obecně na železnici. Jednalo se o případy, v nichž se zájmové skupiny snažily účelově ovlivnit rozhodování organizací podřízených ministerstvu dopravy (MD), a to i za pomoci různých nátlakových metod.

V souvislosti se zvažovaným vstupem zahraničních společností do železniční nákladní dopravy v České republice se Služba zabývala možnými dopady takového scénáře na tento segment a na další odvětví české ekonomiky, která jsou na železniční dopravě závislá.

Další oblasti správy státního majetku

Veřejná zakázka na komplexní odstranění ekologických zátěží vzniklých před privatizací, kterou vyhlásilo ministerstvo financí, se stala dalším ze zajímavých cílů lobbistických skupin, které pracují ve prospěch některých zájemců o tuto zakázku.

Své zákonem stanovené adresáty Služba také upozornila na možný střet zájmů v procesu výběru vhodného řešení zakázky na likvidaci škod.

Někteří vlastníci privatizovaného majetku, na který se vztahují garance poskytnuté státem na likvidace ekologických zátěží vzniklých před privatizací, se také snažili využít garanci v maximální možné míře, a to i v případech, kdy sanace nebyla nutná.

V problematice přidělování finančních prostředků ze strukturálních fondů EU došlo k porušení pravidel transparentnosti a nediskriminace v rámci operačního programu Životní prostředí, kdy nebyly zveřejněny informace podstatné pro hodnocení předkládaných projektů.

K významnějšímu systematickému porušování pravidel při vyhodnocování a schvalování projektů nedocházelo.

Energetická bezpečnost a situace v energetických podnicích

Na energetickou bezpečnost ČR mají vliv pokračující snahy Ruské federace o posilování postavení v evropské energetice vstupem do některých energetických společností. Z tohoto hlediska jsou podstatné ruské aktivity v Srbsku, přes které je plánován na Rusku nezávislý ropovod, jímž by za předpokladu jeho dostatečné kapacity mohla být zásobována i ČR. V roce 2008 byl Gazpromu přislíben prodej podílu v srbském ropném koncernu NIS za zlomkovou cenu skutečné hodnoty výměnou za podporu Srbska v otázce Kosova. Ruská federace také pokračuje ve svých snahách o ovládnutí veškerých zásob zemního plynu v oblasti Kaspického moře, což ohrožuje realizaci projektu nezávislého ropovodu Nabucco.

Řada evropských zemí, včetně ČR, si uvědomuje význam energetické bezpečnosti, a proto se snaží snížit svoji závislost na ruských dodávkách energetických surovin. K posílení energetické bezpečnosti ČR může přispět větší propojení jejích energetických sítí se sítěmi okolních států.

Situace ve strategických podnicích se státní účastí

Služba věnovala svou pozornost také společnostem, u nichž se v nejbližší době počítá se započítáním privatizačního procesu. Během roku 2008 se zásadně zvýšily aktivity potenciálních zájemců o privatizaci společností České aerolinie a Letiště Praha. Cílem zájemců bylo především budování kontaktů s osobami ve státní správě a přímo v privatizovaných společnostech. Takových kontaktů chtějí zájemci o privatizaci využít pro získávání informací nebo pro vytvoření lepší pozice oproti ostatním zájemcům.

1.3 Kontrarozvědná činnost

Zpravodajské služby RF

Ve své ryze kontrarozvědné činnosti se BIS v roce 2008 soustředila především na působení zpravodajských služeb (ZS) Ruské federace, které na našem území vystupují zdaleka neaktivněji.

Potvrdil se tak předpoklad o ruském návratu k sovětské praxi aktivních opatření jako významnému nástroji prosazování zahraničně-politických zájmů Ruska ve světě. Je nutné připustit, že v důsledku růstu významu a vlivu zpravodajských a bezpečnostních složek v rámci ruského státu a ekonomiky nelze přesně definovat hranici mezi aktivitami zpravodajských služeb a jiných státních či privátních subjektů.

Z hlediska prevence proti působení osob podezřelých z možného napojení na zpravodajské služby je třeba poznamenat, že vstupem ČR do schengenského prostoru a přijetím smlouvy mezi EU a Ruskem o zjednodušení vízového procesu je pro kontrarozvědku velmi obtížné zaznamenat vstup a další případný pohyb těchto osob na našem území

I v roce 2008 bylo jedním z aspektů práce ruských ZS využívání internacionalistických a občanských hnutí. Tato hnutí samotná a drtivá většina jejich členů nejsou vědomými spolupracovníky zpravodajských služeb cizí moci. Naopak – jedná se o oběti, které jsou pod rouškou ušlechtilých idejí zneužívány ke zcela jiným účelům.

Formy a metody, které pro svou činnost ZS využívají, jsou do značné míry inspirované formami a metodami, které v 80. letech 20. století sovětská špionáž úspěšně uplatňovala k ovlivňování mírového hnutí v západní Evropě. Účinnost tehdejší a současné propagandy na jednotlivce i celé skupiny obyvatel je, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, ekonomické či politické zázemí, srovnatelná.

V souvislosti s působením některých těchto skupin se BIS soustředila na obchodní společnost působící mj. i v ČR. Tato společnost je s vysokou pravděpodobností ad hoc využívána ruskou stranou k provádění aktivních opatření na podporu ruských zájmů v ČR. Avšak ani v tomto případě nelze vyloučit, že si tato obchodní společnost není spolupráce se službami cizí moci vědoma.

Česká republika si v roce 2008 mimo jiné připomínala 40. výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy. Ruské zpravodajské rezidentury i diplomatická mise proto v tomto období věnovaly mnoho sil monitorování průběhu českých oficiálních akcí spojených s výročím sovětské srpnové invaze roku 1968, ale také výročí mnichovského diktátu (1938) a komunistického převratu (1948).

Prakticky až do 25. září 2008 představovala česká mediální a společenská scéna z hlediska možných aktivních opatření klidovou zónu, která více či méně registrovala vnější podněty a dění. Ruským zájmem zjevně nebylo otevírat v ČR témata, která by jakkoli spojovala Rusko s pojmem invaze. Rusko by totiž riskovalo výraznější projekci stínu sovětské invaze do Československa nejen na v té době probíhající gruzínský konflikt, ale také na otázku vybudování amerického radaru v ČR.

V případě českých státních a politických struktur lze doložit setrvalý zájem ruských zpravodajských důstojníků operujících pod diplomatickým krytím o kontakty s českými politiky, zejména členy parlamentu, jejich asistenty a pracovníky oddělení zahraničních styků politických stran. Jedná se o dlouhodobý jev, jehož počátky lze vysledovat až do roku 1990.

V oblasti ekonomické a vědecko-technické špionáže se Služba zabývala konkrétními a aktuálními hrozbami ruské špionáže.

Na základě poznatků z roku 2008 Služba konstatuje, že ruská diplomacie i zpravodajské služby od 90. let 20. století neustále posilují svůj vliv na české hospodářské struktury a průběžně zvyšují své vlivové a informační kapacity na území ČR v oblasti ekonomiky a vědy.

Činnost ostatních zpravodajských služeb na našem území byla z hlediska rizik pro ČR v minulém roce minimální.

1.4 Extremismus

Neonacistická scéna

Rok 2008 byl pro českou neonacistickou scénu přelomovým. Postupná aktivizace, profesionalizace, politizace, radikalizace a relativní sjednocení neonacistů v ČR, které v důsledku řady příčin započaly již v minulých letech, vedly k její transformaci. Došlo k několika převážně kvalitativním změnám, které pravděpodobně budou ovlivňovat vývoj v příštích letech.

Nejpatrnější byla změna struktury neonacistické scény. Model neoficiálních lokálních uskupení, vycházejících z principů autonomního nacionalismu, reprezentovaný Národním odporem (NO) a Autonomními nacionalisty (AN), zůstal i nadále zachován, ale byl doplněn o oficiální politickou reprezentaci – Dělnickou stranu (DS).

Dělnická strana se po svém vzniku v lednu roku 2003 profilovala jako nacionalisticky orientovaný krajně pravicový subjekt. S vědomím své bezvýznamnosti se v letech 2003 až 2006 snažila spolupracovat s dalšími krajně pravicovými politickými stranami, nicméně neúspěšně.

V důsledku toho si její představitelé patrně uvědomili, že pokud nemá jejich strana zůstat marginálním subjektem jako ostatní ultrapravicové strany, musí získat podporu neonacistů, kteří ji mohou významně posílit.

Zprvu DS spolupracovala s krajně pravicovým uskupením Národní korporativismus (NK) a nově vznikajícími skupinami AN. Od léta roku 2007 však docházelo i ke kontaktům představitelů DS s vedoucími představiteli NO. Této spolupráci napomáhala mj. skutečnost, že někteří noví členové DS se rekrutovali právě z řad aktivistů NO. Před veřejností DS tuto spolupráci až do jara 2008 utajovala z obavy, že bude s neonacisty přímo spojována, a tím i kompromitována.

Poté, co se DS povedlo rozšířit a konsolidovat členskou základnu, začali se její představitelé zaměřovat i na oslovení voličské veřejnosti před podzimními krajskými volbami. Její akce v první polovině roku 2008, přestože se jich na české poměry díky provázanosti s neonacisty účastnil značný počet osob, nevzbudily větší pozornost. Bylo jasné, že pokud DS nechce zůstat na pokraji zájmu české společnosti, musí veřejnost zaujmout a dostat své jméno do jejího povědomí, byť i v souvislosti s negativním ohlasem.

Ve snaze zviditelnit se využili zástupci DS osvědčené téma problematičtějšího soužití s občany romského původu, které ke své medializaci využívá například Národní strana (NS). Proto se v letních měsících zapojili do řešení situace na janovském sídlišti v Litvínově, kde měli starousedlíci déletrvající problémy s některými nepřizpůsobivými sociálně slabými rodinami, zejména romského původu.

V souvislosti s podzimními událostmi v Janově pravicoví extremisté poprvé pocítili, jaké to je, mít na své straně běžné občany. Pomoc místních obyvatel, jejich otevřenou podporu či dokonce přímou spolupráci hodnotili pravicoví extremisté jako hlavní úspěch protiromských akcí v Litvínově. To je utvrdilo v jejich stylizaci do role bojovníků za český národ a pořádek a posílilo jejich pocit hrdosti na to, co dělají.

Radikalizace a politizace neonacistického spektra byly zejména v druhé polovině roku 2008 nejmarkantnějšími změnami. Došlo však i k dalším.

Jednou z nich byla změna taktiky a logistiky při pořádání veřejných akcí. Ty ztrácely rys amatérismu a začínaly mít relativně vysokou úroveň. Například potížím doprovázejícím ohlašování veřejných akcí se neonacisté v průběhu roku 2008 přizpůsobili a inspirováni německou pravicově extremistickou scénou uspořádali několik předem neohlášených tzv. spontánních akcí. Jednalo se o menší akce organizované ad hoc za účelem prezentace určitého postoje. Vzhledem k tomu, že spontánní demonstrace trvaly zpravidla pouze několik minut (maximálně desítek minut), nestačily bezpečnostní složky a příslušné orgány dostatečně rychle reagovat. Přestože tímto způsobem pravicoví extremisté nevzbudili větší zájem veřejnosti, podařilo se jim beztrápně prezentovat své extrémní postoje.

Další novinkou byly pokusy pravicových extremistů šířit své názory mimo okruh svých sympatizantů. K tomu využívali např. veřejné výstavy, semináře či pouliční slavnosti, na nichž vždy jen několik aktivistů rozdávalo propagační materiály. Pouštěli se i do veřejných diskusí, v nichž kultivovaným způsobem prezentovali své názory nezávislým posluchačům. Výhodou tohoto postupu je pro pravicové extremisty skutečnost, že nemusí ohlašovat svou akci a čelit případnému zákazu. Nelze vyloučit, že tento způsob propagace se díky své jednoduchosti zpopularizuje. Ačkoli se extremisté snaží prezentovat své názory kultivovanější a přijatelnější formou než doposud, ideový základ jejich počínání a aktivity směrem dovnitř hnutí zůstávají neměnné a nadále společensky nebezpečné.

Krajně nacionalistická scéna

Situace nacionalistické části krajně pravicového spektra v ČR je dlouhodobě stabilní. V roce 2008 byly nejvýraznějšími subjekty DS a Národní strana (NS).

Nacionalistický charakter DS však vzhledem k její rostoucí spolupráci s neonacisty ustupoval v průběhu roku stále výrazněji do pozadí, a proto byla DS zařazena do krajně neonacistické scény.

Nejviditelnějším reprezentantem tradičního českého nacionalismu zůstala Národní strana. Její představitelé v roce 2008 pokračovali ve své strategii z předchozích let – udržet zájem veřejnosti a médií. K tomu využívali svou Národní gardu (NG), kterou prezentovali jako fungující „neozbrojený sbor organizovaný na vojenském principu“. Ve skutečnosti byl a je projekt NG, vzhledem k možnostem NS, jejíž členskou základnu tvoří pouze několik málo desítek osob, naprosto nerealistický. Proto lze NG charakterizovat jen jako virtuální organizaci. Její prezentování ve sdělovacích prostředcích bylo založeno výhradně na informacích představitelů NS, kterým se tak několik měsíců pomocí série dezinformací a mystifikací dařilo uměle vytvářet obraz NG jako masivní a fungující organizace. Ve skutečnosti se prakticky všechna prohlášení NS ohledně NG nezakládala na pravdě. Pokud někde vystupovali členové NG, jednalo se až na výjimky o členy NS, kteří byli zároveň členy NG.

Aktivity dalších českých nacionalistů nebyly v roce 2008 z bezpečnostního hlediska nijak významné a v porovnání s DS a NS byly zcela marginální.

Anarchoautonomní hnutí

Význam anarchoautonomního hnutí v roce 2008 oproti minulosti opět spíše poklesl. Obecně lze tuto část extrémně levicového spektra charakterizovat stagnací činnosti jeho příznivců. V útlumu byly především „viditelné“ pouliční aktivity. V průběhu roku proběhly pouze dvě větší veřejné akce, které ale získaly na významu tím, že se na ně podařilo přilákat i občany mimo levicově extremistické spektrum.

Levicoví extremisté spíše upouštějí od pořádání velkých koordinovaných protiakcí zaměřených vůči demonstracím ultrapravice, které zpravidla vyústily v potyčky. Přesto došlo v létě 2008 k dočasnému oživení násilných aktivit, při nichž skupinky militantních antifašistů několikrát zpravidla nečekaně zaútočily na pravicové extremisty. Tyto útoky, jejichž agresivita a intenzita byla vyšší než v minulosti, byly nově zaměřené i na umírněné nacionalisty a osoby, které nebyly na střet připraveny.

Antifašisté usilují o své zviditelnění a především legitimizaci vlastní činnosti. Rovněž na nich lze demonstrovat určitý vývoj ve veřejně proklamovaném přístupu k užití násilí. Ten je ve skutečnosti jen posunem v rovině verbální, neboť činnost antifašistů se i nadále nese v duchu myšlenky „boje proti neonacismu všemi prostředky“.

Marxisticko-leninské skupiny

Marxisticko-leninská scéna roku 2008 je charakterizována celkovou roztržitostí a dalším prohlubováním nejednotnosti mládežnického komunistického hnutí.

Převážná část levicového spektra se i nadále s větším či menším úspěchem snažila profilovat zapojením do kampaní zaměřených proti výstavbě americké vojenské radarové základny v České republice. Aktivisté radikálně levicových subjektů se angažovali zejména na akcích Iniciativy Ne základnám (INZ), kde ale vystupovali pouze jako účastníci a nikoli jako organizátoři. Vedení tohoto protiradarového hnutí bylo v rukou neextremistických odpůrců základny.

Obecně lze říci, že protiradarové hnutí v ČR stagnovalo, ke konci roku bylo dokonce zaznamenáno ukončení činnosti regionálních buněk INZ. Navíc se o tuto problematiku přestávají zajímat i média.

Nejvýraznějším a neaktivnějším subjektem marxisticko-leninské scény přes značné problémy zůstal i nadále Komunistický svaz mládeže (KSM). Vývoj této organizace v roce 2008 výrazně ovlivnilo nejen její rozpuštění, ale i interpersonální konflikty mezi jeho hlavními představiteli, což přirozeně vedlo k celkovému oslabení jeho aktivit.

Dne 19. března 2008 Městský soud v Praze zamítl žalobu podanou proti rozhodnutí ministerstva vnitra a potvrdil tak platnost jeho rozhodnutí z října 2006 o rozpuštění KSM, které bylo v souladu s právním řádem ČR.

Skutečnost, že KSM pozbyl statut občanského sdružení a že jeho činnost tak byla oficiálně ukončena, nezabránila jeho členům v dalším působení. I navzdory zákazu pokračovali ve svých politických aktivitách pod hlavičkou KSM jako neregistrované organizace, což sami deklarovali již na březnovém 8. sjezdu KSM. Charakter činnosti KSM se po jeho zákazu nijak nezměnil, nicméně došlo k poklesu aktivity jeho členů, a to pravděpodobně i díky skutečnosti, že doposud byl jejich hlavní prioritou boj proti postupu ministerstva vnitra vedoucímu k rozpuštění KSM.

Činnost ostatních organizací byla v roce 2008 všeobecně v útlumu.

1.5 Proliferace a nakládání s vojenským materiálem

Vyhodnocování informací o možných rizicích spojených s proliferací (šířením) zbraní hromadného ničení (ZHN) a jejich nosičů a mezinárodně kontrolovaných položek patří mezi jednu z priorit Služby. Poznatky získané v roce 2008 v oblasti proliferace potvrdily dlouhodobý zájem rizikových zemí, zejména Íránu, KLDR a Sýrie, o zboží české produkce, které podléhá mezinárodním kontrolním režimům (MKR). Jednalo se o zboží dvojího užití, prekurzory, další chemické látky, strojírenská zařízení a technologie, které jsou využitelné k vývoji a výrobě zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, a o pokusy o jejich nelegální transfery a reexporty.

Poznatky k obchodům nebo poptávce po zboží dvojího užití potvrdily, že je velmi obtížné jednoznačně určit, zda konkrétní strojní zařízení (zejména obráběcí stroje) patří mezi položky dvojího užití, nebo se svými parametry blíží kontrolovaným položkám. Obecně je možné potvrdit setrvalý dlouhodobý zájem firem i jednotlivců z rizikových či proliferačních zemí o česká strojírenská zařízení, který pramení i z historické spolupráce českých podniků v Íránu, KLDR a Sýrii.

Íránské firmy mají na českém trhu zájem o navázání a rozvoj spolupráce s českými podniky a snaží se získávat konkrétní strojírenská zařízení. Při zpětném prověřování vývozu z roku 2007 do Íránu Služba zjistila, že byl uskutečněn vývoz pro společnost sankcionovanou pro její zapojení do íránského jaderného programu. Pro svoji komunikaci s možnými dodavateli používá tato společnost celou řadu různých názvů.

O česká strojírenská zařízení projevily v roce 2008 zájem kromě íránských společností i dovozci z KLDR, Sýrie, Běloruska nebo Pákistánu.

V oblasti nakládání se zneužitelnými komoditami v Bělorusku byly již v minulosti zaznamenány i případy reexportů zbraní do rizikových zemí.

V souvislosti se zájmem některých zemí o dodávky různých kompozitních materiálů a vývoz komponent zneužitelných ve vojenských programech bezpilotních prostředků (UAV) informovala Služba své adresáty o konkrétních zprostředkovatelských společnostech s vazbou na íránský či pákistánský jaderný a raketový program. Identifikace takových firem je nutná k odhalení rizikových dodávek, které k proliferačním subjektům nesměřují přímo. Ve svém důsledku znalost takových postupů umožňuje efektivnější uplatňování platných restrikcí a požadavků kontrolních režimů.

Konvenční zbraně, vojenský materiál a výbušniny

V roce 2008 přetrvávala snaha některých rizikových zemí získat zbraně a vojenský materiál, a to i prostřednictvím reexportu. Rizikovými oblastmi pro dodávky zbraní a vojenského materiálu byla v roce 2008 většina zemí Blízkého a Středního východu, subsaharské Afriky a některé země jihovýchodní Asie. Embargo EU na vývoz zbraní do Číny nebylo v roce 2008 zrušeno.

Zapojení BIS v národním kontrolním režimu zahraničního obchodu s vojenským materiálem se týkalo povolovacího i licenčního řízení. Služba do těchto řízení přispívala informacemi o žadatelích o povolení k zahraničnímu obchodu s vojenským materiálem. Cílem bylo nepřipustit, resp. omezit, činnost netransparentních podnikatelských subjektů a upozornit na aktivity fyzických osob, které měly zásadní vliv na chod právnických osob, a které nedávaly záruky, že v případě vydání povolení budou garantovány bezpečnostní nebo zahraniční zájmy ČR.

Služba se zabývala předloženými žádostmi o vývozní a dovozní licence. Připomínky k některým žádostem Služba řešila v tzv. zjednodušeném licenčním řízení, kde se projednávaly i další obecné problémy, zejména konkrétní zprostředkovatelské operace (brokering). Služba se v těchto případech zasazovala o stanovení takových dodatečných podmínek vývozu, které umožnily důsledné uplatňování všech závazků, které pro ČR vyplývaly z mezinárodních smluv.

V roce 2008 BIS vyhodnocovala poznatky o možných netransparentních postupech zbrojních společností, které vyrábějí či opravují vojenský materiál pro Armádu ČR (AČR), a zabývala se některými konkrétními výběrovými řízeními na dodávky vojenského materiálu pro AČR.

1.6 Organizovaný zločin

Služba pokračovala v získávání informací o činnosti skupin organizovaného zločinu, které se snažily proniknout do veřejné správy. Největší hrozbu představují stále především ruskojazyčné skupiny a skupiny pocházející z Balkánu. Jejich představitelé usilují více či méně úspěšně o vytvoření vazeb na představitele státní správy, samosprávy a policie, které pak využívají k realizaci svých cílů (přednostní vyřizování agendy, tolerování přestupků, nedůsledné vyžadování plnění povinností vyplývajících ze zákona apod.).

Na rozdíl od nižších struktur organizovaného zločinu, kde je běžná zejména násilná kriminální činnost, je v jeho „vyšších patrech“ daleko obtížnější zjišťovat konkrétní nelegální aktivity, rozkrývat vlastnické struktury obchodních společností a odhalovat způsoby legalizace výnosů z trestné činnosti, investiční cíle a zájmy při reinvestování zisků.

Ruskojazyčné a kavkazské skupiny organizovaného zločinu

Ukrajinský organizovaný zločin se nijak významně neprojevil, což může být důsledkem jeho výrazného oslabení po zatčení významného představitele ukrajinských skupin v roce 2007.

Skupiny ruského organizovaného zločinu na severní Moravě přenesly své nelegální aktivity převážně do legálního podnikání, a to nejen na severu Moravy, ale postupně i do Prahy. Znakem této skupiny je poměrně vysoká autonomie v rámci ruského organizovaného zločinu v ČR.

Mimo dosah skupin organizovaného zločinu nejsou věznice. Do sféry vlivu jednoho z hlavních představitelů těchto skupin patří lidé ve výkonu trestu odnětí svobody, kteří před svým odsouzením v prostředí organizovaného zločinu působili nebo o jejichž služby mají takové skupiny zájem po jejich propuštění. Těmto lidem jsou zasílány prostředky, které jsou využívány např. pro uplácení příslušníků vězeňské služby. Pro koordinování svých aktivit využívá tento představitel vlivných kontaktů do státní správy, resp. bezpečnostních složek, v zemi svého původu i v ČR, díky nimž je schopen např. ovlivnit probíhající trestní nebo správní řízení.

Největší hrozbu pro bezpečnost a vnitřní pořádek v ČR představují organizované (kriminální) skupiny z oblasti Kavkazu. Některé osoby z čečenské a arménské komunity představují potenciální riziko terorismu a reálné riziko ozbrojeného násilí.

Ozbrojený konflikt mezi arménskou a čečenskou skupinou organizovaného zločinu pokračoval i v roce 2008. Po násilném konfliktu v roce 2007, který vyvrcholil pokusy o zavraždění jednoho z vysokých představitelů jedné ze skupin, došlo ke vzájemnému fyzickému napadení i v březnu 2008.

Balkánský organizovaný zločin

Pro organizované kriminální skupiny původem z Balkánu je typická distribuce a prodej drog, organizování nelegální migrace, zprostředkování účelových sňatků, padělání a pozměňování cestovních dokladů a řidičských průkazů atd. Balkánský organizovaný zločin však především představuje potenciální hrozbu – je zřejmé, že rychle probíhající integrace balkánských zemí do evropských struktur, podmíněná mezinárodně-politickými zájmy, usnadní také integraci balkánských zločineckých struktur. V blízké budoucnosti je možné očekávat výrazné zesílení projevů balkánského organizovaného zločinu v ČR v oblasti nelegálního podnikání, legalizace výnosů z trestné činnosti, infiltrace orgánů veřejné správy, ovlivňování justice ad.

Skupiny zaměřené na ovlivňování veřejné správy

BIS se v roce 2008 pokusila ověřit hypotézy o existenci vlivových skupin, které realizují své zisky tunelováním prostředků z veřejných rozpočtů, nepřiměřeně profitují z veřejných zakázek, využívají metody ovlivňování, manipulace, lobbingu, diskreditace, popř. přímé nátlakové metody organizovaného zločinu.

Je zřejmé, že pro některé lobbistické zájmové skupiny pracují někteří bývalí příslušníci StB, kteří jsou na základě svých kontaktů schopni získávat citlivé informace o zájmových osobách, mj. i z policejních evidencí nebo z odposlechů. Takové aktivity poškozují dobré jméno bezpečnostních složek a mají nezanedbatelný celospolečenský dopad zejména v případech, kdy jsou získané informace účelově šířeny a jejich dezinterpretace je podsouvána mediím s cílem účelově měnit náhled veřejnosti na některá citlivá společenská témata.

Významným fenoménem se staly také klientelistické skupiny, které využívají vazby na státní úředníky, veřejnou správu, policii a justici k prosazení svých zájmů. Jedna ze skupin je např. schopna pomocí svých kontaktů řešit různé problémy od pokut za parkování na jednotlivých obecních úřadech přes urychlení a kladné vyřízení jakýchkoli správních rozhodnutí až po personální obsazení některých úřadů. Skupina částečně prosazuje i zájmy osob ze struktur organizovaného zločinu, což významně zvyšuje riziko prorůstání organizovaného zločinu do státní správy.

Ovlivňování orgánů činných v trestním řízení

V součinnosti s příslušnými inspekčními a kontrolními orgány Policie ČR a některých ministerstev Služba zjišťovala informace o různých způsobech ovlivňování orgánů činných v trestním řízení, které vedly, popř. mohly vést, až k dysfunkci těchto orgánů.

Informace z oblasti konkurzních a insolvenčních řízení BIS získávala pouze okrajově. Negativní jevy v tomto segmentu podnikání a práva byly v minulosti již dostatečně popsány, aniž by stávající právní řád umožnil je podstatným způsobem eliminovat. Základním problémem jsou velmi omezené možnosti verifikovat a využít informace získávané z prostředí justice.

1.7 Nelegální migrace

Situace v oblasti legální a nelegální migrace vstupem ČR do schengenského prostoru doznala značných změn. Vzhledem k tomu, že se ČR stala vnitřní zemí schengenského prostoru, ustoupilo do pozadí klasické převaděčství přes státní hranici (formou přechodů přes státní hranice za využití převaděčů v kamionech, osobních automobilech nebo pěšky), naopak některé formy migrace zůstaly nebo se rozšířily. Tradiční způsob nelegální migrace zcela nevymizel, avšak je oproti předchozímu období využíván minimálně. Organizátoři migrace v dnešní době využívají ČR spíše jako tranzitní zemi, kdy vzhledem k rozloze země nemusí nutně tuto migraci organizovat z našeho území a využívat „spřátelenou infrastrukturu“ z řad v ČR žijících osob. Proto je tento způsob migrace v řadě případů, bez účinné spolupráce s bezpečnostními složkami, těžko odhalitelný. Zájem organizátorů migrace se aktuálně přesunul k legálním či alespoň legálnějším metodám, které byly využívány již dříve, ale v mnohem menší míře. Jedná se o vyřizování některých typů víz (studijní, pracovní), povolování pobytu prostřednictvím fiktivních sňatků nebo určení otcovství k občanu ČR, pozvání fyzických či právnických osob a migrace s využitím falešných nebo pozměněných dokladů.

V ČR působí ruskojazyčná skupina organizovaného zločinu, která se mimo jiné zabývá převaděčstvím a organizováním nelegální migrace ze zemí bývalého SSSR do zemí EU, zejm. Rakouska, Itálie, Francie, Belgie, SRN. Skupina využívá padělky cestovních dokladů a víz, o které je po rozšíření schengenského prostoru mezi migranty velký zájem.

Vedle výše uvedených metod, jejichž cílem je zajistit migrantům legální vstup na území a současně nebo později legalizovat jejich pobyt, byly i nadále využívány klasické způsoby nelegální migrace, tj. nelegální převozy přes pozemní státní hranice ČR. Tuto praxi vykonávala např. skupina osob albánské národnosti napojená na české občany. Obecně lze však říci, že od počátku roku 2008 je klasická nelegální migrace na území ČR na ústupu.

Jeden z největších problémů roku 2008 představovala ekonomická migrace Vietnamců. Příliv vietnamských pracovníků a podnikatelů, vyvolaný poptávkou českých zaměstnavatelů po levné pracovní síle, způsobil velké problémy ve vízové oblasti. Tlak žadatelů o víza, zprostředkovatelů, pracovních agentur i nevládních organizací na zastupitelský úřad ČR v Hanoji v průběhu roku rostl a vyvolal podezření, že některá víza jsou vydávána účelově a za uplatnění korupčních praktik.

Přestože konkrétní korupční jednání na ZÚ v Hanoji nebylo prokázáno, provedly odpovědné orgány několik preventivních a organizačních opatření ke zlepšení situace. Rizikové kontakty žadatelů o víza s pracovníky ZÚ byly omezeny zřízením nezávislého call-centra, které mělo zajišťovat administrativní stránku vízové agendy. Současně byla provedena personální opatření. Změny však nepřinesly očekávaný efekt. Informační systém call-centra byl narušován zásahy zvenčí, nedošlo k rozkrytí korupčních vazeb mezi jednotlivými osobami podílejícími se na vydávání víz.

Služba sice nezjistila žádné konkrétní případy nelegální migrace nežádoucích (rizikových) osob vietnamské národnosti do ČR, je však skutečností, že někteří členové početné vietnamské komunity se zabývají organizovaným zločinem (výroba a distribuce drog, cigaret, padělky značkového zboží, celní a daňové podvody, podpora nelegální migrace apod.). Rozsah této kriminální činnosti zhruba odpovídá velikosti vietnamské komunity v ČR.

Klíčovým problémem souvisejícím s rozsáhlou ekonomickou kvazilegální migrací Vietnamců do ČR, který se naplno projevil v poslední čtvrtině roku 2008 v souvislosti se světovou finanční krizí, je přebytek zaměstnanců na trhu pracovních sil, jehož negativní důsledky budou muset kompetentní orgány řešit v průběhu roku 2009.

Stále oblíbenějším způsobem legalizace pobytu na území ČR se stávají víza za účelem studia. Obstaráváním těchto víz se u nás zabývají např. osoby uzbecké státní příslušnosti. Někteří ze zprostředkovatelů mají vytvořeny kontakty nebo přímo pracují pro vzdělávací instituce, které nabízejí studium zahraničním studentům (např. Otevřená evropská akademie ekonomiky a politiky).

Velký zájem o víza za účelem studia, zaměstnání a podnikání, který neúměrně zatěžoval konzulární úseky některých zastupitelských úřadů ČR (zejm. v Hanoji, Moskvě, Kyjevě, Ulánbátaru ad.) vedl ke zřízení call-center, které pro takto exponované úřady vykonávají rutinní administrativu spojenou s vydáváním víz. Provoz call-center však v některých případech provázely problémy.

Na organizování nelegální migrace do ČR se podílejí i některé osoby z muslimské komunity (migrace z Egypta) a z komunity kubánských žadatelů o mezinárodní ochranu. Migrace z těchto destinací i migrace z Iráku, Pákistánu, Turecka, Sýrie, Indie a některých zemí subsaharské Afriky v roce 2008 poklesla. BIS nezjistila žádné informace, které by v oblasti zpravodajské působnosti indikovaly přímé ohrožení ČR migranty z uvedených zemí a oblastí.

1.8 Negativní jevy v informačních a komunikačních systémech

Význam ochrany informačních a komunikačních systémů České republiky nadále roste, a proto jsou negativní jevy jako kyberterorismus, informační boj, informační špionáž a další, předmětem pozornosti BIS.

V přímé souvislosti s tím, jak se do života současné moderní společnosti stále více promítá využívání informačních technologií, roste i počet hrozeb, které v různých formách ohrožují každého, kdo se pohybuje v kybernetickém prostoru. Patrným trendem v oblasti elektronických útoků je nárůst počtu krádeží a následné zneužívání elektronických identit a s tím spojené, zejména ekonomicky motivované, podvody. Cílem napadení se stále častěji stávají i služby nefinančního charakteru. Útočníci následně zneužívají kompromitované identity i pro další a sofistikovanější elektronické útoky mj. za použití metod sociálního inženýrství, případně k dalším negativním aktivitám jakými jsou např. šíření spamu, malware apod.

Virtuální prostředí imituje reálný svět natolik, že i některé významné nadnárodní společnosti, včetně finančních institucí, projevují zájem o vytváření vlastních kybernetických poboček a nabízejí virtuální služby velmi podobné reálným. Virtuální svět se pak stává dalším prostředím pro negativní či dokonce kriminální jednání svých „občanů“.

Podle závěrů některých mezinárodních organizací umožňuje paralelní existence virtuálního a reálného světa např. převody finančních prostředků mezi jednotlivými subjekty bez jakékoli kontroly a bez ohledu na hranice států. Takové finanční prostředky mohou pocházet z nezákonných aktivit nebo mohou být pro takové aktivity následně používány. Existuje riziko, že podobným způsobem mohou realizovat některé finanční operace také různé islamisticky extremistické skupiny.

Původci elektronických útoků rozšiřují své pole působnosti tak, jak rostou možnosti komunikačních a informačních technologií a jak takové technologie stále hlouběji pronikají do běžného života. Cílem potenciálních útoků se stávají např. uživatelé mobilních komunikačních prostředků, držitelé různých druhů elektronických karet a dokladů vybavených elektronickými čipy. Negativním faktorem, který napadání takových prostředků usnadňuje, je zejména nízká povědomost uživatelů, ale i výrobců, těchto zařízení o potenciálních rizicích, která s sebou užívání vyspělých technologií nese.

V oblasti vývoje a šíření škodlivého softwaru je patrný trend směřující k dokonalejší ochraně malware proti detekci a následné analýze, přičemž klesá počet nově identifikovaných vzorků malware. Kromě průběžného zneužívání slabín jednotlivých počítačových programů se útočníci pokoušejí aplikovat stále propracovanější metody sociálního inženýrství.

Za závažný jev lze také považovat zjištění, že oblast tvorby a šíření škodlivého softwaru se může stát formou „podnikání“. Samotní autoři kódů se mnohdy nijak nepodílejí na jejich distribuci, v některých případech jsou pouze dodavateli „na míru šitého“ softwaru a zajišťují i servis a uživatelskou podporu svých produktů.

2 Ochrana utajovaných informací a bezpečnostní řízení na žádost Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ)

V oblasti ochrany utajovaných informací BIS plnila úkoly stanovené zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

V rámci zajištění bezpečnostního řízení BIS úzce spolupracuje s NBÚ, ostatními zpravodajskými službami České republiky, orgány státu a organizacemi. V této oblasti také udržuje úzkou spolupráci s partnerskými zahraničními službami, s nimiž má BIS usnesením vlády schválenou mezinárodní součinnost.

V roce 2008 se BIS zabývala žádostmi NBÚ o provedení úkonů v rámci bezpečnostního řízení o vydání, popř. zrušení platnosti, osvědčení fyzické osoby a podnikatele a dokladu o bezpečnostní způsobilosti. V rámci bezpečnostního prověřování podnikatelů provádí BIS na základě žádosti NBÚ i šetření ke změnovým údajům podnikatele.

V roce 2008 přijala BIS od NBÚ 373 nových žádostí o provedení úkonů v rámci bezpečnostního řízení o vydání či zrušení platnosti osvědčení fyzické osoby pro stupeň utajení Tajné a Přísně tajné a takovýchto šetření ukončila celkem 418. Údaj o ukončených šetřeních převyšuje počet přijatých žádostí v roce 2008, neboť zahrnuje také některá šetření realizovaná na základě požadavků NBÚ z roku 2007. Zároveň BIS v rámci bezpečnostních řízení fyzických osob prováděla na základě žádostí NBÚ šetření ve svých evidencích k 485 osobám. V oblasti ověřování bezpečnostní způsobilosti fyzických osob BIS obdržela 143 žádostí od NBÚ a ukončila šetření k 135 osobám. V rámci bezpečnostního řízení BIS dále realizovala šetření k 101 podnikatelům a ve svých evidencích prověřovala 437 podnikatelů.

3 Podávání zpráv a ukládání úkolů

Úkoly zadávané BIS vládou a prezidentem korespondují se zákonem stanovenou působností BIS.

Kromě přímých zadání plní BIS průběžně úkoly stanovené zákonem. Při zjištěních, která nesou odkladu, předává BIS informace orgánu či instituci, která ve své pravomoci může rozhodnout či konat.

V průběhu roku 2008 předala BIS prezidentovi a členům vlády více než 700 dokumentů. Další informace BIS zasílala příslušným státním orgánům, Policii ČR, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenskému zpravodajství (celkem více než 350).

Na žádost příslušných orgánů se BIS vyjadřuje k žádostem o udělení státního občanství ČR, vstupního diplomatického víza, trvalého pobytu na území ČR, přiznání postavení uprchlíka apod. Takových vyjádření zpracovala BIS v loňském roce více než 300. V souvislosti s licenčním řízením v rámci zahraničního obchodu s vojenským materiálem a položkami dvojího užití se BIS zabývala více než 2000 žádostmi.

Při udělování víz BIS spolupracuje s Ředitelstvím služby cizinecké policie a s ostatními zpravodajskými službami ČR, přičemž podle usnesení vlády je BIS garantem za všechny zpravodajské služby.

Bezpečnostní informační služba se v rámci své zákonné působnosti v roce 2008 podílela na plnění úkolů jak samostatně, tak spolu s ostatními zpravodajskými službami a příslušnými vládními resorty. Kromě toho BIS v rámci své působnosti odpovídala na konkrétní dotazy předsedy vlády a jednotlivých ministrů vlády ČR.

4 Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány

V rámci své zákonné působnosti spolupracuje BIS intenzivně se všemi relevantními státními orgány, zejména pak se zpravodajskými službami ČR a Policií ČR.

Předmětem spolupráce jsou především problematiky mezinárodního terorismu, extremismu, nelegální migrace a organizovaného zločinu, proliferace zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, obchodu se zbraněmi a působení zpravodajských služeb cizí moci.

Spolupráce s Úřadem pro zahraniční styky a informace

Kromě standardní výměny informací především z oblasti mezinárodního terorismu, nelegální migrace, extremismu a působení zpravodajských služeb cizí moci probíhaly dle potřeby vzájemná jednání a odborné konzultace.

Spolupráce s Vojenským zpravodajstvím

Hlavním předmětem spolupráce mezi BIS a VZ je, stejně jako v předchozím případě, vzájemná výměna informací. V roce 2008 BIS poskytovala VZ zejména informace k situaci v oblastech nasazení českých vojenských misí.

V oblasti působení zpravodajských služeb cizí moci se v roce 2008 uskutečnilo několik součinnostních jednání a výměna operativních informací v zájmových problematikách. Spolupráce je na dobré úrovni, obě strany případné problémy řeší podle možností aktuálně a operativně.

Spolupráce s Policií ČR

Spolupráce BIS a Policií ČR je velmi široká a zahrnuje všechny oblasti působnosti BIS, zejména však oblast organizovaného zločinu, ekonomických zájmů ČR a extremismu.

Na dobré úrovni probíhá spolupráce v rámci problematiky nelegální migrace a organizovaného zločinu.

V rámci spolupráce při ochraně významných ekonomických zájmů ČR proběhlo několik jednání, na kterých byly vzájemně předány získané relevantní poznatky, které se týkají především privatizace a správy státního majetku či energetické bezpečnosti ČR.

Dobrá a přínosná je také spolupráce v oblasti nelegálního obchodu se zbraněmi a vojenským materiálem.

Významná je spolupráce BIS a Policie ČR v oblasti extremismu, zejména s ohledem na zachování veřejného pořádku při různých extremistických akcích. Spolupráce v této oblasti je velmi dobrá a v převažující míře bezkonfliktní.

Spolupráce s dalšími subjekty

BIS spolupracuje s celou řadou dalších orgánů, a to v podstatě ve všech oblastech, kde jí to právní předpisy umožňují.

V oblasti vzdělávání a výcviku pokračuje spolupráce BIS s Útvarem pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby a Útvarem pro ochranu prezidenta ČR. V rámci tohoto projektu poskytuje ochranný tým BIS metodickou i lektorskou pomoc příslušníkům Armády ČR ve výcvikovém prostoru Libavá, kde probíhá nácvik specifických dovedností při přípravě na službu v zahraničních misích.

Zvyšuje se zájem vysokých škol o spolupráci s BIS v oblasti vysokoškolské výuky. Na základě smlouvy o spolupráci s Policejní akademií ČR byla v roce 2006 zahájena a v roce 2008 pokračovala vysokoškolská výuka předmětu "Zpravodajské služby" v magisterském studijním programu. Tuto výuku plně zajišťují lektori BIS. Úspěšně se rozvíjí i spolupráce s Universitou obrany v Brně.

Konkrétní spolupráce, včetně výměny informací, probíhala i s dalšími státními orgány a institucemi, včetně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost, Českého statistického úřadu, Českého báňského úřadu, NBÚ, Ministerstva vnitra (Odboru azylové a migrační politiky), Generálního ředitelství cel ad.

5 Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci

Na základě souhlasu vlády ČR je BIS oprávněna spolupracovat se zpravodajskými službami cizí moci. V současné době je schválena spolupráce s 94 službami ze 60 zemí. Mezinárodní spolupráce je nezbytnou součástí činnosti Bezpečnostní informační služby.

Hlavním tématem výměny informací je i nadále terorismus; stále větší pozornost je věnována kontrašpionáži. Dalšími oblastmi spolupráce jsou stabilně proliferace, extremismus a organizovaný zločin. V posledních letech roste význam ochrany informačních technologií a kritické infrastruktury.

V rámci mezinárodních kontaktů přijala BIS přes 6 500 a odeslala téměř 1 500 informací. Bezpečnostní informační služba se zúčastnila 500 jednání (počet srovnatelný s rokem 2007). Příslušníci BIS se v roce 2008 účastnili kromě bilaterálních a multilaterálních jednání i řady odborných konferencí a školení.

Pokud jde o bilaterální spolupráci, nejintenzivnější výměna informací byla se službami euroatlantického prostoru, logickou nezbytností zůstává spolupráce se zeměmi sousedícími s Českou republikou.

Obecně lze konstatovat, že mezinárodní spolupráce Bezpečnostní informační služby prošla postupným vývojem od úvodního navazování kontaktů, přes první kroky v multilaterálních skupinách a prohlubování bilaterální spolupráce s různými partnerskými službami, až k postupnému začleňování do existujících struktur (Zvláštní výbor NATO - ZV, Protiteroristická skupina/Counter Terrorist Group - CTG). V multilaterální oblasti je dnes BIS platným aktivním členem všech existujících skupin.

V roce 2008 se BIS intenzivně připravovala na prioritní oblasti mezinárodní spolupráce pro rok 2009 - předsednictví v CTG, další posílení bilaterální spolupráce s partnerskými organizacemi a efektivní působení v odborných multilaterálních skupinách.

Je zřejmé, že BIS bude v budoucnu organizovat stále více multilaterálních konferencí, seminářů a pracovních skupin.

5.1 Mnohostranná spolupráce

Protiteroristická skupina – CTG

Protiteroristická skupina je zvláštním orgánem bezpečnostních služeb zemí EU pro boj s terorismem. BIS je zodpovědným členem CTG, účastní se jednání na úrovni ředitelů služeb i ředitelů protiteroristických odborů. V případě relevantních témat a v rámci svých možností BIS vysílá své zástupce i na expertní semináře.

V roce 2008 byla BIS v rámci CTG velmi aktivní, a to s ohledem na blížící se předsednictví ČR v Radě EU.

Zvláštní výbor NATO - ZV

Priority maďarského předsednictví v ZV navázaly na předchozí předsednictví Řecka. ZV se i nadále soustředil na plnění požadavků rozhodovacích úrovní NATO, včetně podpory operací a misí Aliance. Hlavními tématy pracovního programu zůstaly terorismus a kontrašpionáž.

BIS se do činnosti výboru zapojila s intenzitou srovnatelnou s předchozím rokem. Služba se zúčastnila několika odborných jednání a seminářů, plenárního zasedání a jednání pracovních skupin ZV.

6 Vnitřní bezpečnost

V oblasti fyzické bezpečnosti byla činnost BIS zaměřena zejména na zabezpečení rozvoje a provozu systémů technické ochrany a fyzické ostrahy objektů za účelem zajištění ochrany utajovaných informací v souladu s požadavky zákona č. 412/2005 Sb. a vyhlášky NBÚ č. 528/2005 Sb. Dále byly aktualizovány předepsané technické dokumentace objektové bezpečnosti. Pokračoval rozvoj a kontrola používání technických a režimových opatření, zaměřených na zpracovávání, projednávání a ukládání utajovaných informací.

V průběhu celého roku probíhala pravidelná školení v oblasti krizového řízení, ochrany utajovaných informací, fyzické bezpečnosti a bezpečnosti informačních systémů.

V informačním systému byly posíleny komunikační trasy a osazeny novými typy kryptografických prostředků a byla také provedena revize a úprava stávající bezpečnostní dokumentace kryptografické ochrany.

Změny probíhající s cílem zajistit dostatečné kapacity informačního systému byly prováděny především s ohledem na bezpečnost zpracovávaných utajovaných informací.

Na konci roku byla dokončena příprava informačního systému BIS na období předsednictví. Pro potřeby mezinárodní spolupráce byl připraven a zprovozněn zcela nový informační systém.

7 Kontrola

7.1 Vnější kontrola

Podle § 12 zákona č. 153/1994 Sb. podléhá činnost Bezpečnostní informační služby kontrole vlády a Parlamentu.

Zákon nestanoví konkrétní rozsah ani způsob provádění kontrolní činnosti vládou. Kontrolní činnost vlády vůči Bezpečnostní informační službě se však odvíjí od oprávnění vlády ukládat Bezpečnostní informační službě úkoly v mezích její zákonné působnosti a hodnotit jejich plnění. Kontrolní činnost vlády vůči Bezpečnostní informační službě rovněž úzce souvisí s tím, že vláda odpovídá za činnost Bezpečnostní informační služby, koordinuje ji a jmenuje a odvolává ředitele Bezpečnostní informační služby. Ve smyslu § 8 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb. je Bezpečnostní informační služba povinna podávat prezidentu a vládě jednou za rok a kdykoliv o to požádají zprávy o své činnosti. Kontrolní činnost vlády se zaměřuje na všechny oblasti činnosti Bezpečnostní informační služby.

Povolení k nasazení zpravodajské techniky a kontrolu průběhu jejího použití provádí podle § 10 a násl. zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, předseda senátu Vrchního soudu v Praze.

Zákonem č. 154/1994 Sb. je upravena také kontrolní činnost Parlamentu vůči Bezpečnostní informační službě. Podle § 18 tohoto zákona vykonává kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby Poslanecká sněmovna, která k tomuto účelu zřizuje zvláštní kontrolní orgán (Stálá komise pro kontrolu činnosti Bezpečnostní informační služby). Konkrétní rozsah oprávnění tohoto kontrolního orgánu je uveden v ustanoveních § 19 a § 20 zákona č. 154/1994 Sb.

Kontrolu plnění úkolů Bezpečnostní informační služby v oblasti hospodaření s majetkem státu a plnění státního rozpočtu vykonávají příslušné státní orgány například podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

7.2 Vnitřní kontrola

Činnost interního auditu

Vnitřní kontrolní systém přezkoumává a vyhodnocuje skupina interního auditu. Rozsah její působnosti je stanoven v organizačním řádu BIS a vnitřním předpisem. Právní úprava se odvíjí od zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, a od jeho prováděcí vyhlášky č. 416/2004 Sb. Některé vnitřní finanční kontroly jsou též prováděny odbornými útvary BIS.

Kontrolní činnost v oblasti ochrany utajovaných informací

V roce 2008 byly na organizačních útvarech prováděny kontroly administrativní bezpečnosti, které byly zaměřeny na fyzickou kontrolu utajovaných dokumentů a předávání dokumentů v rámci organizačního útvaru, dále na kontrolu vedení základních administrativních pomůcek, zejména jednacích protokolů, a kontrolu jednotlivých evidencí. Byly shledány pouze drobné nedostatky, týkající se většinou aktuálních změn ve spisovém řádu.

Na úseku fyzické bezpečnosti byly v rámci aktualizace bezpečnostních projektů prováděny kontroly dodržování podmínek ukládání utajovaných informací. V objektech BIS byly formou funkčních zkoušek průběžně prováděny kontroly instalovaných bezpečnostních prvků, včetně úschovných objektů a komponentů zámkových systémů.

Činnost odboru inspekce

Činnost odboru inspekce BIS vychází z organizačního řádu BIS a je upravena také služebním předpisem, kterým se stanoví zásady řízení konaného příslušníky odboru inspekce a policejního orgánu Bezpečnostní informační služby.

Hlavní činností odboru je působnost ve třech oblastech:

- činnost příslušníků odboru inspekce BIS v postavení policejního orgánu BIS ve smyslu § 12 odst. 2 tr. řádu, a to v případech podezření ze spáchání trestného činu příslušníkem BIS,
- činnost příslušníků odboru inspekce BIS při prošetřování případů podezření ze spáchání jednání majících znaky přestupku a kázeňského přestupku příslušníky BIS, včetně prošetřování mimořádných událostí na základě vnitřního předpisu BIS,
- činnost příslušníků odboru inspekce BIS v rámci prověřování stížností, oznámení a podnětů příslušníků BIS a subjektů mimo BIS.

Další oblastí činnosti příslušníků odboru inspekce BIS je vyřizování dožádání jiných orgánů činných v trestním řízení (především orgánů Policie ČR) podle ustanovení trestního řádu.

Činnost inspekce jako policejního orgánu

V roce 2008 byli příslušníci odboru inspekce BIS činní jako policejní orgán v jednom případě podezření ze spáchání trestné činnosti příslušníkem BIS. Případ byl v roce 2008 ukončen.

Šetření ve věcech přestupkových

Do této kategorie činnosti odboru inspekce BIS spadají především případy dopravních nehod příslušníků BIS, meritorně prošetřované příslušnými orgány Policie ČR. Odbor inspekce BIS tato šetření doplňuje o zjištění podstatná pro rozhodnutí ve věci, která policejní útvary nemohou obstarat. Další důležitou součástí činnosti odboru inspekce BIS je šetření případů na úseku utajovaných informací.

V porovnání s rokem 2007 došlo v roce 2008 k mírnému poklesu šetření případů podezření ze spáchání kázeňského přestupku nebo jednání majícího znaky přestupku příslušníky BIS, včetně prošetřování mimořádných událostí na základě rozkazu ředitele BIS, kterým se stanoví jednotný postup při vzniku mimořádné události.

Šetření ve věcech stížností a oznámení

Příslušníci odboru inspekce BIS v roce 2008 prováděli potřebná šetření ve věcech stížností, oznámení a podnětů příslušníků BIS a subjektů mimo BIS. Z celkového počtu 67 podání připadá 63 (94,02 %) na oznámení a 4 (5,98 %) na stížnosti.

V jednom případě byla stížnost vyhodnocena jako neoprávněná a v ostatních případech konstatoval odbor inspekce svou nepřislusnost.

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Odbor inspekce BIS spolupracuje s ostatními orgány státní správy především ve formě dožadání, která zasílají nejčastěji orgány Policie ČR, které jsou činné v trestním nebo přestupkovém řízení. V roce 2008 zpracovával odbor inspekce BIS 12 žádostí a dožadání orgánů státní správy. Uvedený počet znamená výrazný pokles žádostí státních orgánů oproti roku 2007, kdy bylo evidováno 40 žádostí.

7.3 Právní rámec

Činnost, postavení a působnost Bezpečnostní informační služby jako zpravodajské služby demokratického státu jsou upraveny příslušnými zákony, zejména zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Ve své činnosti se BIS řídí rovněž Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami a dalšími právními předpisy České republiky.

Podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb. je BIS *státním orgánem pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací (dále jen „zabezpečování informací“)* důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky.

Obecné vymezení působnosti BIS stanoví § 5 odst. 1 zákona č. 153/1994 Sb., podle kterého BIS zabezpečuje informace:

- *o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky,*
- *o zpravodajských službách cizí moci,*
- *o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství,*
- *o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky,*
- *týkající se organizovaného zločinu a terorismu.*

Podle § 5 odst. 4 zákona č. 153/1994 Sb. BIS plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon (např. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů) nebo mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána.

Zákon č. 153/1994 Sb. v ustanovení § 7 dále stanoví, že za činnost Bezpečnostní informační služby odpovídá vláda, která zároveň koordinuje její činnost. Vláda podle ustanovení § 8 odst. 4 tohoto zákona ukládá Bezpečnostní informační službě úkoly v mezích její působnosti. Oprávnění ukládat úkoly Bezpečnostní informační službě v mezích její působnosti náleží i prezidentu republiky s vědomím vlády.

K plnění svých úkolů je BIS oprávněna spolupracovat s ostatními zpravodajskými službami ČR. Zákon č. 153/1994 Sb. tuto spolupráci v § 9 podmiňuje dohodami uzavíranými mezi zpravodajskými službami se souhlasem vlády.

Spolupráci se zpravodajskými službami cizí moci může Bezpečnostní informační služba podle § 10 zákona č. 153/1994 Sb. uskutečňovat pouze se souhlasem vlády.

7.4 Rozpočet

Základní rámec finančního hospodaření Bezpečnostní informační služby jako jedné z kapitol státního rozpočtu byl v roce 2008 dán zákonem č. 360/2007 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2008. Příjmy byly stanoveny ve výši 118 000 tis. Kč a výdaje ve výši 1 262 752 tis. Kč.

Schválený rozpočet příjmů ve výši 118 000 tis. Kč nebyl v průběhu roku změněn. Příjmy byly naplněny ve výši 197 969 tis. Kč, po konsolidaci, tj. po odečtení prostředků převedených při použití rezervního fondu do příjmů, činily 158 976 tis. Kč. Z hlediska druhového členění představují podstatný objem příjmy z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Ostatní příjmy, včetně kapitálových, byly obdobné jako u ostatních organizačních složek státu. Příjmy v roce 2008 dosáhly úrovně 98,7 % příjmů roku 2007.

Schválený rozpočet výdajů ve výši 1 262 725 tis. Kč byl v průběhu roku upravován prostřednictvím rozpočtových opatření ministerstva financí. Celkem došlo v kapitole 305 Bezpečnostní informační služba ke snížení výdajů o 3 906 tis. Kč a jejich převedení ve prospěch kapitoly 314 Ministerstvo vnitra. Objem těchto výdajů odpovídal rozsahu služeb, které pro Bezpečnostní informační službu zajišťuje ministerstvo vnitra, resp. Policie ČR, na základě dlouhodobé realizační dohody o spolupráci v některých provozně ekonomických oblastech.

Kromě toho byla provedena rozpočtová opatření v působnosti správce kapitoly, která neměla vliv na změnu závazných ukazatelů. Upravený rozpočet výdajů po všech provedených změnách v roce 2008 činil 1 258 819 tis. Kč. Skutečné výdaje byly čerpány ve výši 1 237 492 tis. Kč.

Úkoly, ke kterým je BIS ze zákona zřízena, v kontextu s přetrvávající hrozbou mezinárodního terorismu a dalších bezpečnostních rizik, vyžadují použití adekvátních prostředků, které musí být přiměřeným způsobem finančně zajištěny. Tomuto zadání byla přizpůsobena i struktura výdajů v roce 2008.

Dominantní část celkových výdajů tvořily jako každoročně výdaje na platy a návazné povinné pojistné hrazené zaměstnavatelem. K těmto výdajům lze přiřadit rovněž výsluhové nároky vyplácené podle zákona č. 361/2003 Sb. Objem výdajů na výsluhové nároky postupně roste s tím, jak se zvyšuje počet bývalých příslušníků, kteří splňují nárok na jejich výplatu.

Další blok výdajů byl čerpán na materiálové a technické zabezpečení. Zde bylo zahrnuto řešení základních potřeb zpravodajské, operativní, zabezpečovací a výpočetní techniky, spojovací služby a dále materiálního zajištění v ostatních věcných výdajových kategoriích. Výše materiálových výdajů byla v roce 2008 a ve srovnání s určitou redukcí v roce 2007 na relativně odpovídající úrovni, k čemuž přispěla i možnost zapojení prostředků rezervního fondu.

V ostatních běžných výdajích tvořily podstatnou část výdaje na nákup služeb, paliv a energií, které svým charakterem představují často předurčené výdaje na zajištění běžného chodu organizace. Výdaje na opravy a udržování směřovaly k zabezpečení provozuschopnosti a odpovídajícího technického stavu majetku a objektů BIS.

V kapitálových výdajích byla více než třetina výdajů směřována do stavební oblasti, zejména do opatření vedoucích k posílení pasivní bezpečnosti areálu centrály a dalších objektů BIS. Dále byly realizovány akce zlepšující technické parametry některých objektů s cílem snížit náklady na jejich provoz. Další kapitálové výdaje byly určeny zejména na budování informačních a komunikačních technologií, zabezpečovacích systémů, na základní obměnu dopravních prostředků a v minimální možné míře i do ostatního dlouhodobého majetku BIS, případně jeho technického zhodnocení.

Nadále byla velká pozornost věnována požadavkům na ochranu utajovaných informací daných zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, a to zejména v oblasti fyzické, administrativní a personální bezpečnosti a bezpečnosti informačních a komunikačních systémů. Nutnost zohledňovat tyto skutečnosti v celém průřezu činností BIS vyvolává řadu výdajů, které se u jiných organizačních složek státu vůbec nevyskytují.